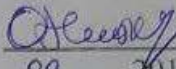

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра метрології та безпеки життєдіяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньо-професійної програми
«Програмне забезпечення систем»
першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти, завідувач кафедри КТМ, д.т.н.,

професор Ніконов О.Я.
« 03 » 09 2019р.

СИЛАБУС
ОХОРОНА ПРАЦІ //
OCCUPATIONAL SAFETY

освітній ступінь	бакалавр / bachelor
галузь знань	12 Інформаційні технології / Information Technology
спеціальність	121 Інженерія програмного забезпечення / Software Engineering
освітня програма	Програмне забезпечення систем / Systems Software

Харків 2019

Автор: Крайнюк Олена Володимирівна, кандидат технічних наук, доцент кафедри метрології та безпеки життєдіяльності

Силабус розглянуто та затверджено на засіданні кафедри метрології та безпеки життєдіяльності, протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.

СИЛАБУС

ОХОРОНА ПРАЦІ /

OCCUPATIONAL SAFETY

SYLLABUS

освітній ступінь	бакалавр / bachelor
галузь знань	12 Інформаційні технології / Information Technology
спеціальність	121 Інженерія програмного забезпечення / Software Engineering
освітня програма	Програмне забезпечення систем / Systems Software

Автор: **КРАЙНЮК Олена Володимирівна**

Анотація курсу

1. Викладачі

1.1. Лектор: Крайнюк Олена Володимирівна

- Канд. техн. наук, доцент кафедри метрології та безпеки життєдіяльності;
- педагогічний стаж – 16 років
- контактний телефон +38-050-404-26-73
- e-mail: alenuvarova@ukr.net
- наукові інтереси: безпека життєдіяльності, екологічна безпека, використання відходів промисловості для будівництва автомобільних доріг.
- Стажування та підвищення кваліфікації – стажування на кафедрі охорони праці та безпеки життєдіяльності Харківського університету міського господарства ім. О.М. Бекетова у період 14.03.16-14.06.16 та 6.09.16-6.12.16
- Інша інформація – дійсний член (академік) Міжнародної академії безпеки життєдіяльності, академік Академії безпеки та основ здоров'я, член Європейської асоціації з безпеки життєдіяльності.

1.2. Асистент лектора:

2. Дисципліна «Охорона праці»

- рік навчання: 4;
- семестр навчання: 8;
- кількість годин за семестр: 90, в т. ч.
  - лекційних: 16;
  - практичних занять: 16;
  - на самостійне опрацювання: 58;
- кількість аудиторних годин на тиждень
  - лекційних: 2 (раз на два тижні);
  - практичних занять: 2.

3. Час та місце проведення

- аудиторні заняття – відповідно до розкладу ХНАДУ, ауд. 304;
- позааудиторна робота – самостійна робота студента із використанням навчальних матеріалів на Moodle, навчального посібника для самостійної роботи та комп'ютерних програм для проведення віртуальних лабораторних робіт.

4. Пререквізити та постреквізити навчальної дисципліни:

При вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з таких дисциплін (пререквізитів): «Право», «Безпека життєдіяльності», «Основи екології», «Фізика», «Вища математика».

Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): «Охорона праці в галузі», «Цивільний захист».

5. Характеристика дисципліни:

5.1. Призначення навчальної дисципліни у тому, що вона надає студентам знання та практичні навички щодо безпечного виконання своїх обов'язків.

Предметом дисципліни є система законодавчих актів, соціально-економічних, організаційних, технічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, які забезпечують працездатність і збереження здоров'я людини у процесі праці.

Методологічною основою дисципліни є аналіз умов праці, технологічних процесів, виробничого обладнання, робочих місць, трудових операцій, організації виробництва з метою виявлення шкідливих і небезпечних факторів, виникнення можливих аварійних ситуацій та визначення заходів щодо поліпшення умов праці.

5.2. Мета вивчення дисципліни: полягає у формуванні у майбутніх спеціалістів умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі; у наданні майбутнім фахівцям знання основ охорони праці, реалізація яких на практиці сприятиме поліпшенню умов праці, підвищенню її продуктивності, запобіганню професійним захворюванням, виробничому травматизму тощо.

5.3. Задачі вивчення дисципліни: теоретична та практична підготовка майбутніх фахівців з таких питань:

- знаходження оптимальних співвідношень між різними факторами виробничого середовища;
- впровадження норм гранично допустимих рівнів виробничих факторів, визначення ступеня шкідливості і небезпеки праці;
- розробка та планування заходів щодо поліпшення умов праці;
- забезпечення безпеки виконання робіт працівниками;
- впровадження технічних засобів і заходів щодо боротьби з травматизмом і профзахворюваннями;
- розробка методів оцінки соціальної та економічної ефективності заходів з удосконалення умов і охорони праці.

5.4. Зміст навчальної дисципліни: відповідає навчальній та робочій програмі, яка відповідає запитам роботодавців.

5.5. План вивчення дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента (год.)	Оцінювання (бал)
1	2	3	4
Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці».		8	5
Знати законодавчі та нормативно-правові документи з безпеки праці та охорони здоров'я на робочому місці для успішного виконання виробничих та управлінських функцій; Вміти організувати діяльність трудового колективу з обов'язковим врахуванням вимог охорони праці та здоров'я працівників, забезпечивши раціональний розподіл обов'язків і повноважень з вирішення питань безпеки праці та постійний контроль за їхнім виконанням. SoftSkills: управління часом, критичне мислення.	Лекція 1. Правові та організаційні основи охорони праці. <i>План лекції:</i> - Предмет вивчення і задачі дисципліни, - Місце дисципліни в учбовому плані. - Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». - Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП. Список рекомендованих джерел: Основний: 7, 9 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 3, 6	2	
	Завдання для самостійної роботи: Вивчення та доповнення матеріалів лекції на основі самостійного опрацювання основних літературних джерел, зазначених у списку та електронних матеріалів, які надаються викладачем. Питання винесені на самостійне опрацювання: - Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. - Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. - Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. - Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації. - Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.	6	5
Тема 2. Дослідження мікрокліматичних умов виробничого середовища		2	5
Знати про можливі метеорологічні умовах і їх шкідливий вплив на людину, наявність засобів захисту від високих або низьких	Практичне заняття №1. «Дослідження мікрокліматичних умов виробничого середовища» <i>Мета: набути навичок вимірювання основних параметрів метеорологічних умов, визначення відповідності цих параметрів існуючим санітарним нормам і комфортним умовам.</i> <i>Завдання:</i> Вивчити принцип роботи приладів, що	2	5

температур, високої вологості і т. д. Вміти в залежності від характеру технологічного процесу розрізняти види робіт по тяжкості фізичного навантаження Вміти правильно вибрати заходи щодо зниження їх негативного впливу на організм працюючого. SoftSkills: робота у команді.	застосовуються для вимірювання і контролю мікрокліматичних умов; - Визначити основні параметри мікрокліматичних умов у виробничому приміщенні; - Дати оцінку відповідності мікрокліматичних умов санітарним нормам; - Скласти рекомендації щодо поліпшення умов праці. <i>План заняття:</i> - Актуалізація теоретичного матеріалу - Виконання завдань лабораторної роботи. - Презентація виконаної роботи. Список рекомендованих джерел: Основний: 7, 10 Додатковий: 11 Інтернет-ресурси: 4, 6		
Тема 3. Навчання з питань охорони праці		2	
Знати основні Види інструктажів та порядок їх проведення і оформлення у журналах реєстрації інструктажів. Вміти методичне забезпечити і проводити навчання та перевірку знань з питань охорони праці серед працівників організації (підрозділу) SoftSkills: постановка задач, коучинг.	Лекція 2. Навчання з питань охорони праці. <i>План лекції:</i> - Інструктажі з питань охорони праці. - Види інструктажів. - Порядок проведення інструктажів для працівників Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 7, 9, 10 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 1, 3, 6	2	
Тема 4. Дослідження природного та штучного освітлення виробничих приміщень і робочих місць		4	10
Знати основи світлотехніки, враховувати специфічні особливості виробничого процесу, правильно застосовувати чинні норми. Вміти проводити належні	Практичне заняття 2. Дослідження природного освітлення виробничих приміщень і робочих місць <i>Мета: ознайомитися з нормуванням і визначенням характеристик природного освітлення виробничих приміщень, методикою розрахунку природного освітлення робочих місць, набути навичок використання люксметра.</i> <i>Завдання:</i> - Ознайомлення з впливом природного освітлення на безпеку праці і зниження травматизму. - Вивчення принципів нормування природного освітлення. - Вивчення методів розрахунку природного	2	5

розрахунки. Вміти вибирати нормовані показники штучного освітлення, основні світлотехнічні характеристики і конструктивно-експлуатаційні параметри світлових приладів.	освітлення у виробничих приміщеннях. 4. Ознайомлення з приладом для вимірювання характеристик освітленості на робочому місці. 5. Скласти висновок. <i>План заняття:</i> 6. 1. Актуалізація теоретичного матеріалу 7. 2. Виконання завдань лабораторної роботи. 3. Презентація виконаної роботи. Список рекомендованих джерел: Основний; 1, 4, 6, 7 Додатковий; 6, 19 інтернет-ресурси: 1, 5, 5		
SoftSkills: постановка задач, робота у команді, переконання і аргументація, націленість на результат	Практичне заняття 3. Дослідження штучного освітлення виробничих приміщень і робочих місць <i>Мета: ознайомитися з нормуванням і визначенням характеристик штучного освітлення виробничих приміщень, з розрахунком штучного освітлення методом світлового потоку.</i> <i>Завдання:</i> 1. Вивчити основні характеристики штучного освітлення та їх вплив на безпеку праці і зниження виробничого травматизму. 2. Вивчити нормування штучного освітлення на робочих місцях. 3. Ознайомитися з методами розрахунку штучного освітлення на робочих місцях. 4. Провести розрахунок загального штучного освітлення методом світлового потоку. 5. Скласти висновок. <i>План заняття:</i> 1. Актуалізація теоретичного матеріалу 2. Виконання завдань лабораторної роботи. 3. Презентація виконаної роботи. Список рекомендованих джерел: Основний; 1, 4, 7 Додатковий: 10 інтернет-ресурси: 1, 4, 5	2	5
Тема 5. Організація охорони праці на підприємстві		10	5
Знати систему головних організаційних і технічних заходів, направлених на підвищення рівня безпеки праці та охорони здоров'я на робочому місці. Вміти організувати діяльність трудового колективу з обов'язковим врахуванням вимог охорони праці та здоров'я	Лекція №3. Організація охорони праці на підприємстві. <i>План лекції:</i> 1. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. 2. Служба охорони праці підприємства. 3. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. 4. Стимулювання охорони праці. Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 5, 7 Додатковий: 5, 7, 18, 19 Інтернет-ресурси: 1, 4, 5	2	
	Завдання для самостійної роботи: Вивчення та доповнення матеріалів лекції на основі самостійного опрацювання основних літературних джерел, зазначених у списку та електронних матеріалів, які надаються	8	5

працівників, забезпечивши раціональний розподіл обов'язків і повноважень з вирішення питань безпеки праці та постійний контроль за їхнім виконанням; Вміти впровадити головні організаційні і технічні заходи, направлені на підвищення рівня безпеки праці та охорони здоров'я на робочому місці з метою усунення причин нещасних випадків та професійних захворювань; SoftSkills: Структурне і логічне мислення, творчі навички, сприйняття конструктивної критики.	викладачем. Питання винесені на самостійне опрацювання: 1. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. 2. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. 3. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.		
Тема 6. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань. Державний нагляд і громадський контроль		2	
Знати сучасні методи аналізу ризиків професійної діяльності, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах. Вміти користуватися методами аналізу травматизму. Вміти аналізувати, прогнозувати та попереджувати травматизм та професійну захворюваність. Вміти визначати збитки, пов'язані з виробничим травматизмом та професійними захворюваннями	Лекція 4. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань <i>План лекції:</i> 1. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. 2. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. 3. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. 4. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням. Список рекомендованих джерел: Основний: 5, 7, 10 Додатковий: 28 Інтернет-ресурси: 2, 4, 5	2	

SoftSkills: Структурне і логічне мислення, тайм менеджмент.			
Тема 7. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці		6	5
Знати принципи та методи державного управління охороною праці; законодавчу та нормативно-правову базу охорони праці; методи реалізації системи управління охороною праці на виробництві; систему державного управління охороною праці та органи державного управління охороною праці. Вміти використовувати теоретичні знання в практичній діяльності; застосовувати на практиці законодавчу та нормативно-правову базу охорони праці; вміти застосовувати системний підхід до організації охорони праці у виробничому середовищі, а також методи реалізації системи управління охороною праці на виробництві. SoftSkills: пошук і аналіз інформації, вироблення і прийняття рішень.	Завдання для самостійної роботи: Вивчення та доповнення матеріалів лекції на основі самостійного опрацювання основних літературних джерел, зазначених у списку та електронних матеріалів, які надаються викладачем. Питання винесені на самостійне опрацювання: 1. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці 2. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення. 3. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. 4. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Список рекомендованих джерел: Основний: 7, 8, 10 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 2, 4, 5, 6	6	5
Тема 8. Атестація робочих місць за умовами праці		2	5
Знати основи гігієни праці та виробничої санітарії.	Практична робота 4. Атестація робочих місць за умовами праці. <i>Мета: отримати теоретичні і практичні навички щодо організації роботи з атестації робочих місць</i>	2	5

Вміти виявляти шкідливі і небезпечні фактори виробничого середовища і трудового процесу на конкретному робочому місці. Вміти розраховувати інтегральну бальну оцінку робочого місця та встановлювати пільги та компенсації відповідно до законодавчих актів. SoftSkills: постановка задач, націленість на результат, планування і цілепокладання тайм менеджмент	за умовами праці, враховуючи психічні процеси і якості людини і вимоги до технічних пристроїв і довкілля. <i>Завдання:</i> 1. Вивчити теоретичний матеріал: - Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. - Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. 2. Скласти карту умов праці. 3. Розрахувати інтегральну бальну оцінку робочого місця. 4. Скласти висновок. <i>План заняття:</i> 1. Актуалізація теоретичного матеріалу 2. Виконання завдань лабораторної роботи. 3. Презентація виконаної роботи. Список рекомендованих джерел: Основний: 3, 5, 7 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 1, 6		
Тема 9. Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону		6	5
Знати методи і порядок розрахунку інтенсивності електромагнітних полів; Вміти користатися довідковими і нормативними даними при розрахунку SoftSkills: постановка задач, націленість на результат, планування і цілепокладання тайм менеджмент	Завдання для самостійної роботи: Визначити вплив електромагнітних полів та випромінювання радіочастотного діапазону на організм людини. Питання винесені на самостійне опрацювання: 1. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. 2. Характеристики полів і випромінювань. 3. Нормування електромагнітних випромінювань. 4. Прилади та методи контролю. 5. Захист від електромагнітних випромінювань і полів Список рекомендованих джерел: Основний: 3, 7, 10 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 1, 4, 5, 6.	6	5
Тема 10. Випромінювання оптичного діапазону		6	5
Знати дію на організм та нормування, захист від випромінювання оптичного діапазону, лазерного випромінювання Вміти використовувати захист часом та	Завдання для самостійної роботи: ознайомитись з негативною дією випромінювання оптичного діапазону на організм працюючого. Питання винесені на самостійне опрацювання: 1. Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. 2. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань. 3. Специфіка захисту від лазерного випромінювання. Список рекомендованих джерел: Основний: 3, 7, 10	6	5

відстанню від дії випромінювання SoftSkills: постановка задач, націленість на результат, планування і цілепокладання тайм менеджмент	Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 4, 5.		
Тема 11. Іонізуюче випромінювання		6	5
Знати визначення та природа іонізуючого випромінювання, основні характеристики радіоактивного випромінювання, дія на організм, захист від радіаційного випромінювання. Знати загальні заходи та вміння користуватися загальними засобами захисту від іонізуючих випромінювань. SoftSkills: постановка задач, націленість на результат, планування і цілепокладання тайм менеджмент	Завдання для самостійної роботи: ознайомитись з негативною дією іонізуючого випромінювання на організм працюючого. Питання винесені на самостійне опрацювання: 1. Іонізуюче випромінювання 2. Виробничі джерела, іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. 3. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах. Список рекомендованих джерел: Основний: 3, 7, 10 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 4, 5.	6	5
Тема 12. Виробничий шум, ультразвук, інфразвук, вібрація		16	15
Знати: принципи нормування параметрів шуму робочої зони; засоби колективного захисту від несприятливих значень шуму робочої зони. Вміти: користатися приладами контролю шуму, порівнювати показання приладів з даними відповідних нормативних документів, запропонувати	Лекція 5. Виробничий шум, ультразвук, інфразвук. План лекції: 1. Шум, ультразвук та інфразвук 2. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. 3. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму. 4. Інфразвук та ультразвук. Список рекомендованих джерел: Основний: 5, 6, 7, 10 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 4, 5	2	
показання приладів з даними відповідних нормативних документів, запропонувати	Практична робота №5 Дослідження виробничого шуму <i>Мета: набути навичок користування шумовимірною апаратурою; оволодіти методикою вимірювання параметрів шуму та складання висновку про відповідність отриманих даних нормативним значенням.</i> Завдання:	2	5

заходи, які забезпечують гігієнічне нормування шуму в робочій зоні. SoftSkills: постановка задач, робота у команді, переконання і аргументація, націленість на результат	1. Вивчити порядок роботи з приладами. 2. Провести виміри шуму об'єкту, провести розрахунок шуму на різній відстані, знайти сумарний рівень шуму від декількох джерел, визначити ефективність застосування звукоізоляційних коробів. 3 Зробити висновки. <i>План заняття:</i> 1. Актуалізація теоретичного матеріалу 2. Виконання завдань лабораторної роботи. 3. Презентація виконаної роботи.		
	Завдання для самостійної роботи: Зробити розрахунок звукоізолюючої конструкції навчитися визначати необхідну звукоізоляцію для робочого місця, розраховувати товщину звукоізолюючої перепони для зазначених умов; оцінити ефективність звукоізоляції. Завдання: 1. Ознайомитися з методами і призначенням звукоізоляції. 2. Провести розрахунок звукоізоляції, спроектувати ефективне звукоізоляційне огорожу. 3. Скласти висновки, запропонувавши заходи щодо поліпшення акустичної захищеності приміщення. Програмне забезпечення - комп'ютерна програма Is Dev Mes. Література основна: 6	6	5
	Завдання для самостійної роботи: Вивчення та доповнення матеріалів лекції на основі самостійного опрацювання основних літературних джерел, зазначених у списку та електронних матеріалів, які надаються викладачем. Питання винесені на самостійне опрацювання: 1. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. 2. Гігієнічне нормування вібрацій. 3. Методи контролю параметрів вібрацій. 4. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.	6	5
Тема 13. Повітря робочої зони		4	5
Знати вимоги до вентиляції виробничих приміщень. Вміти оцінювати стан природної та штучної вентиляції приміщень, розробляти заходи щодо поліпшення повітрообміну й підвищення	Лекція 6. Шкідливі речовини у повітрі робочої зони. Вентиляція виробничих приміщень. <i>План лекції:</i> 1. Влияние вредных веществ на организм человека. 2. Нормирование вредных веществ. 3. Защита от вредного действия веществ на производстве. 4. Назначение и классификация систем вентиляции. Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 6, 7 Додатковий: 11 Інтернет-ресурси: 4, 6	2	

ефективності роботи вентиляційних систем. SoftSkills: постановка задач, націленість на результат, планування і ціле покладання, тайм менеджмент, логічне мислення пошук і аналіз інформації вироблення і прийняття рішень проектне мислення	Практична робота №5 Вентиляція виробничих приміщень. Розрахунок повітрообміну <i>Мета: вивчити різні види вентиляції, гігієнічні вимоги до організації вентиляції виробничих приміщень. Розрахувати необхідний повітрообміну в різних приміщеннях і його кратність. Навчитися вибирати найбільш ефективні види вентиляції для конкретних виробничих умов; використовувати основні нормативні документи та інформаційні джерела довідкового характеру щодо застосування ефективних систем вентиляції для забезпечення оптимальних і допустимих метеорологічних умов і чистоти повітря різних приміщень.</i> <i>Завдання:</i> 1. Ознайомитися з призначенням і класифікацією систем вентиляції. 2. Навчитися здійснювати санітарно-гігієнічний контроль за організацією повітрообміну на промислових підприємствах. Вивчити основні вимоги нормативних документів по утриманню та експлуатації промислової вентиляції. 3. Освоїти методи розрахунку систем штучної вентиляції. Визначити продуктивність вентиляційної системи і кратність повітрообміну. 4. Розвивати навички рішення інженерних завдань. 5. Сформувати вміння обґрунтовувати заходи щодо поліпшення роботи вентиляційного обладнання промислових підприємств. Зробити висновки. <i>Програмне забезпечення - комп'ютерна програма Розрахунок повітрообміну_V_0.1.</i> <i>План заняття:</i> 1. Актуалізація теоретичного матеріалу 2. Виконання завдань лабораторної роботи. 3. Презентація виконаної роботи. <i>Література основна: 6</i>	2	5
Тема 14. Загальні вимоги безпеки		4	10
	Самостійна робота. Загальні вимоги безпеки Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт. Завдання для самостійної роботи: ознайомитися з методикою розрахунку міцності сталевго канату для використання в якості вантажного елемента і стропа. завдання: 1. Вивчити методика підбору строп до вантажів, що переміщуються. 2. Ознайомитися зі способами розрахунку зусиль на гілках стропа. 3. Розрахувати канати і стропа для вантажопідйомних робіт для визначення ступеня надійності. Підібрати необхідний канат для безпечного переміщення вантажів. <i>Програмне забезпечення - комп'ютерна програма SteelRoupes.</i> Питання винесені на самостійне опрацювання: 1. Підбір канатів і строп для вантажно-підйомних робіт. 2. Коефіцієнт запасу міцності.	4	10

	Список рекомендованих джерел: Основний; 1, 6, 7 Додатковий: 12, 22 інтернет-ресурси: 4, 5, 6		
Тема 15. Електробезпека		4	5
Знати Правила пристрою електроустановок, Правила експлуатації електроустановок споживачів, Правила безпеки при експлуатації електроустановок споживачів; Знати допустимі значення напруг дотику та струмів, що проходять через тіло людини. Вміти: виконувати прийоми та способи надання першої медичної допомоги потерпілим від електричного струму та інших небезпечних випадків Вміти користуватись електрозахисними засобами та засобами гасіння пожежі в електроустановках SoftSkills: постановка задач, націленість на результат, планування і ціле покладання, тайм менеджмент, логічне мислення пошук і аналіз інформації вироблення і прийняття рішень проектне мислення	Лекція №7. Електробезпека. <i>План лекції:</i> 1. Основне поняття електробезпеки. 2. Види електричних травм. Причини летальних випадків від дії електричного струму 3. Фактори, що впливають на наслідки ураження електричним струмом 4. Допустимі значення струмів і напруг 5. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом 6. Системи засобів і заходів безпечної експлуатації електроустановок. Список рекомендованих джерел: Основний: 5, 6, 7 Додатковий: 9, 20, 21, 26, 27, 29 Інтернет-ресурси: 3, 6	2	
	Практична робота 7. Електробезпека. <i>Мета:</i> вивчити ступінь впливу електричного струму на організм людини в залежності від способу включення людини в електричний ланцюг; оцінити небезпеку ураження електричним струмом при прямому і непрямому дотику до частин електрообладнання, які перебувають під напругою. <i>Завдання.</i> 1. Вивчити основні фактори, що впливають на тяжкість ураження людини електричним струмом. 2. Оцінити небезпека ураження електричним струмом. 3. Вивчити зміну крокових напруг в залежності від відстані до місця замикання на землю. Програмне забезпечення - комп'ютерна програма ElectroDefeat. Література основна: 6		2
Тема 16. Пожежна безпека		8	15
Знати: основні нормативні документи, що регламентують вимоги пожежної безпеки; способи і засоби гасіння	Лекція 4. Пожежна безпека <i>План лекції:</i> 1. Загальні відомості про горіння. 2. Показники пожежонебезпеки речовин і матеріалів. 3. Категорія приміщень і будівель за вибухо і	2	

пожежі, вогнегасні речовини, первинні засоби пожежогасіння; організацію і проведення евакуації людей. Вміти: визначати категорії приміщень і будівель за вибухопожежонебезпечністю; розрахувати час на евакуацію; планувати та розташовувати приміщення і виробництва з урахуванням вимог пожежної безпеки. SoftSkills: Структурне і логічне мислення, тайм менеджмент, самоорганізація, планування і цілепокладання.	пожежною небезпекою. 4. Евакуація людей із приміщень будівель і споруд. 5. Засоби гасіння пожежі. 6. Організація забезпечення пожежної безпеки. Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 4, 6, 7 Додатковий: 2, 3, 4, 8, 1&4, 15, 17, 23, 24, 25 Інтернет-ресурси: 3, 6		
	Практична робота 8. Пожежна безпека. <i>Мета: закріплення необхідних теоретичних знань та набуття практичних навичок, спрямованих на забезпечення протипожежного захисту будівель, споруд і об'єктів під час пожежі; вивчення принципів дії та практичного примі-вати первинних засобів пожежогасіння.</i> <i>Завдання:</i> 1. 1. Ознайомитися з методикою оцінки часу утворення вибухонебезпечної концентрації парів легкої органічної речовини 2. Розрахувати концентраційні межі поширення полум'я. 3. Визначити час евакуації людей при пожежі. 2. Определить категорию помещения по пожарной опасности; Програмне забезпечення - комп'ютерна програма FireSafe.	2	5
	Завдання для самостійної роботи: Визначити категорію приміщення за пожежною небезпекою. Питання винесені на самостійне опрацювання: Категорії приміщень з пожежною безпекою. Програмне забезпечення - комп'ютерна програма FireSafe. Література основна: 6	4	10
Разом	90 годин/ 3 кредити	100 балів	
Підсумковий контроль	Усний іспит		

6. Список рекомендованих джерел

Основний

1. Бортницький С.И. Охрана труда на автомобильном транспорте К.: высш.шк, 1988
2. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
3. Екологічна та радіаційна безпека: довідник / О. В. Полярус, Є. А. Подольська, С. В. Мінка, О. І. Богатов, Т. В. Подольська, І. В. Шляхова. – Х. : ХНАДУ, 2012. – 288 с.
4. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2006 – 336 с.
5. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
6. Крайнюк Е.В. Практикум по охране труда: Учебное пособие (с использованием компьютерных программ) / Крайнюк Е.В., Богатов О.И., Буц Ю.В., Каслин Н.Д.– Харьков.: ХНАДУ, 2018.– 160 с.
7. Кулявець Ю.В., Богатов О.І. Основи охорони праці: конспект лекцій.- Х.: ХНАДУ, 2010.- 154 с. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/21632/mod_resource/content/1/OOP_konspekt.pdf С. 93-94.
8. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448 с.
9. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
10. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності: довідник / Авт. кол.: О. В. Полярус, О.В.Третьяков, С. В. Мінка, О. І. Богатов. – Х.: ХНАДУ, 2014. – 404 с

Додатковий

1. ГОСТ 12.1.003-83. ССБТ. Шум. Общие требования безопасности.
2. ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования.
3. ГОСТ 12.1.010-76* ССБТ. Взрывобезопасность. Общие требования (ССБП. Вибухобезпека. Загальні вимоги).
4. ГОСТ 12.1.044-89 ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения (ССБП. Пожежовибухонебезпека речовин і матеріалів. Номенклатура показників і методи їх визначення).
5. ГОСТ 12.4.026-76 ССБТ Цвета сигнальные и знаки безопасности
6. ГОСТ ССБТ 12.1.001 -89 Ультразвук. Общие требования безопасности.
7. ДБН А.3.2-2-2009 Система стандартів безпеки праці. Охорона праці і промислова безпека. у будівництві. Основні положення.
8. ДБН В.1.1-7-2002 Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва.
9. ДБН В.2.5-24:2012 Електрична кабельна система опалення 17. Електробезпека.
10. ДБН В.2.5-28-2006 «Естественное и искусственное освещение».
11. ДБН В.2.5-67 – 1026 Опалення, вентиляція та кондиціонування.
12. ДНАОП 0.00-1.03-02. Правила будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів
13. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку
14. ДСТУ ISO 6309:2007 Протипожежний захист
15. ДСТУ 2272:2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
16. ДСТУ 2293-99 «Охрана праці. Терміни та визначення основних понять».
17. ДСТУ 3855-99 Пожежна безпека. Визначення пожежної небезпеки матеріалів та конструкцій. Терміни та визначення.
18. ДСТУ OHSAS 18001:2010. Системи управління гігієною та безпекою праці

19. ДСТУ OHSAS 18002:2015 Системи управління гігієною та безпекою праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001
20. ДСТУ Б В.2.5-38:2008 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Улаштування блискавкозахисту будівель і споруд.
21. ДСТУ Б В.2.5-82:2016 Электробезопасность в зданиях и сооружениях. Требования к защитным мерам от поражения электрическим током.
22. ДСТУ Б В.2.8-10-98. Будівельна техніка, оснастка, інвентар та інструмент. Стропи вантажні. Класифікація, параметри та розміри, технічні вимоги
23. НАПБ В.01.054-98/510 Правила пожарной безопасности для предприятий и организаций автомобильного транспорта Украины
24. НАПБ А.01.001-2004 Правила пожежної безпеки України, затверджені наказом МНС України з питань надзвичайних ситуацій від 19 жовтня 2004 р. № 126.
25. НПАОП 0.00-4.33-99 Положення щодо розробки планів локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій.
26. НПАОП 40.1-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. Державний нормативний акт про охорону праці / Наказ Держнаглядохоронпраці від 09.01.1998 № 4.
27. НПАОП 40.1-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок.
28. Постанова КМУ від 17 квітня 2019 р. № 337 Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві
29. ПУЕ. Правила улаштування електроустановок. вид. 3-тє, перероб. і доп.– К.: Мінпаливенерго України, 2010, 2010.– 736с.

Інтернет-ресурси

1. <http://dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.
2. <https://www.dsns.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
3. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
4. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
5. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
6. <https://dnaop.com> - ДНАОП. Законодавча база.

7. Контроль та оцінювання результатів навчання:

Під час вивчення дисципліни «Основи охорони праці» викладачем здійснюється поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль та оцінювання передбачає:

- перевірку рівня засвоєння теоретичного матеріалу (тестування за матеріалами лекції, який здійснюється на початку кожної наступної лекції);
- захист лабораторних робіт (проходить під час наступної лабораторної роботи);
- перевірка засвоєння матеріалу, що винесений на самостійне опрацювання під час фронтального опитування на лекції.

8. Політика навчальної дисципліни:

8.1. Відвідування лекційних та практичних занять: відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. Допускаються пропуски занять з таких поважних причин, як хвороба (викладачу надається копія довідки від медичного закладу), участь в олімпіаді,

творчому конкурсі тощо за попередньою домовленістю та згодою викладача за умови дозволу деканату (надаються документи чи інші матеріали, які підтверджують заявлену участь у діяльності студента).

8.2. Відпрацювання пропущених занять: відпрацювання пропущених занять є обов'язковим незалежно від причини пропущеного заняття. Лекційне заняття має бути відпрацьоване до наступної лекції на консультації викладача з використанням. Відпрацювання лекційного матеріалу передбачає вивчення пропущеного теоретичного матеріалу та складання тесту за цим матеріалом. Практичне заняття відпрацьовується під час консультації викладача.

8.3. Правила поведінки під час занять: обов'язковим є дотримання техніки безпеки в лабораторії охорони праці. Студенти повинні приймати активну участь в обговоренні навчального матеріалу, ознайомившись з ним напередодні (навчальний матеріал надається викладачем).

8.4. За порушення академічної доброчесності студенти будуть притягнені до академічної відповідальності.